

Akdeniz Üniversitesi
Dumlupınar Bulvarı
07058 Kampus
Antalya/TÜRKİYE

Akdeniz Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi
Gerontoloji Bölümü

Umut ve Umutsuzluk Arasındaki Yaşlılık

Prof. Dr. İsmail Tufan

COVID-19 epidemisinin olumlu etkisi şudur: Toplum yaşlıların varlığını algıladı ve politikacılar yaşlılara kafa yormaya başladı. Olumsuz etkisi ise yaşlıların bu süreçte hasta ve kırılgan kişiler olarak algılanmasıdır. “Yaşlıları koruma ve kollama” amacıyla alelacele uygulamaya konulan ve genellikle de “önlem” kavramıyla süslenen girişimler, ne korona salgının etkisini azaltmıştır ne de yaşlılar bu süreçte kendini koruma ve kollama altında hissetmiştir. Bu epideminin etkisi, diğerleri gibi geçicidir, ama yaşlılık ve yaşlılığın etkisi kalıcıdır.

İnsanlık tarihinde ilk defa sağlığı koruma ve yeniden kazanma olanağı sadece orta yaşlı ve daha ileri yaşam dönemindeki elitlerle sınırlı değildir. Binlerce yıl elitlerin sahip olduğu bu imkân nedeniyle, yaşlılık genellikle elitlerin erişebildiği bir yaşam dönemi olarak kalmıştır. Kim yoksulsa, o erken ölüyordu. Her ne kadar kısmen bugün de böyle olsa da, günümüzde toplumun geniş bir kesiminin, sağlık konusunda koruyucu ve destekleyici hizmetlere sahip olduğu inkâr edilmez.

Türkiye’de en hızlı 80 ve üzeri yaştaki kişilerin nüfusta çoğalması, insanlık tarihinde bu yeni gelişmelerin beklenen veya beklenmesi gereken bir sonucudur. Bugünkü toplumumuzda, birçok yaşlı kuşak bir arada yaşamaktadır. Yaşı 60 ve üzeri dediğimiz nüfus heterojen özelliği ile dikkat çekmektedir. Sağlık artık kültür, eğitim ve sosyal politikanın temel konusu haline gelmiştir.

Ömrümüz bize çabuk geçiyor gibi gelse de artık kısa olduğunu söyleyemeyiz ve bunun arkasına saklanamayız. Günümüzde yaşlılık 50 yıllık bir süreyi kapsayabilir. İnsanın 125 yıl yaşayabileceğini ve yaşı 100’ü aşan insanların git gide çoğaldıklarını göz önüne alırsak, yaşlılık dönemini yapılandırmaktan başka çaremiz kalmadığını da anlarız.

Gerontologların “insanın doğa için yeni eğitim görevi” dedikleri şey, insanın çevresindeki ve içindeki doğadır. Ömrümüzün uzaması hem insanın içinde yaşadığı doğayı hem de insanın bünyesindeki doğayı yapılandırmayı gerekli kılmaktadır. Bunun gerçekleşmesi ise yaşlılığın sadece gerileme ve kayıplarla olan bağlantılarını değil, aynı zamanda ondaki gelişme potansiyelini aynı anda görebilmeyi talep etmektedir. Uzun yaşamın içini yeni anlamlarla doldurmak gerekir. Yeni bir yaşam kültürü veya yeni bir yaşam sanatı üzerine düşünmek şarttır. Fakat bu zor bir entelektüel ödevdir. Uzayan yaşamımızda felsefi temele dayalı ‘ars vivendi’ eksiktir (Leopold Rosenmayr ve Franz Böhmer, 2003, s.10).

Akdeniz Üniversitesi
Dumlupınar Bulvarı
07058 Kampus
Antalya/TÜRKİYE

Akdeniz Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi
Gerontoloji Bölümü

Uzayan yaşam süremizi yapılandırma konusunda aslında çok şey yapabiliriz. Ancak geçici zor koşulların mecbur kıldığı, alelacele hayata geçirilen projelerle değil. Uzun yaşam beklentisine sahip insanların mutlu olabileceği bir yaşamı organize edebilmek için uzun soluklu çalışmaları göze almalıyız. Göz boyamaktan ileri gitmeyen, iş yapıyor gibi görünmemizi sağlayan, aslında herkesin bildiği göstermelik uğraşlarla hiçbir yere varamayız.

Yaşlılık eskiden sadece korkulan bir yaşam dönemi idi. Bugün buna umut da eklenmiştir. Korku ve umut, günümüzde yaşlılığın temel özellikleridir. Korkuları dağıtan, umutları yeşerten girişimlere yönelmeliyiz. Bir arada yaşayan kuşakları ilişkileri, tıbbi-teknolojideki gelişimlerin sunduğu umutlar ve aynı zamanda yeni korkular, yaşlılıkta öğrenme ve gelişme olanakları, uzun yaşamın potansiyeli; bütün bunları göz önüne almadan, yaşlılığın yeni kültürünü, yeni yaşam sanatını hayata geçiremeyiz. Bunu başarabilmenin temel şartları olan “süre”, “uğraş”, “iyice düşünmek” ve “sorumluluk” (Rosenmayr ve Böhmer, 2003, s.10) muhakkak yerine gelmelidir.

Şimdiye kadar “sosyal sorumluluk projeleri” ile durumu idare etmeye çalışıyoruz, ama bize asıl lazım olan “kalıcı ve sürdürülebilir sorumluluktur”. Ancak bunun için gereken süre, uğraş ve düşünme alanlarındaki eksikliklerimizden dolayı geçici projeleri allayıp pulluyoruz. Oysa yaşam süresi uzayan insandan hem “talep etmeliyiz” hem de ona “hizmet etmeliyiz”. Yaşlılık, insanın yan gelip yatacağı rahat bir koltuk olarak görülmemelidir. Sağlığı yerinde, bedeni zinde, öğrenmeye açık olan insanı, hangi yaşta olursa olsun, kendisine ve topluma faydalı uğraşlara yöneltmeliyiz ve bunları yapamayacak durumdaki yaşlılara her türlü hizmeti sunarak yaşam kalitesini yüksek düzeyde tutmalıyız.